

Motion till riksdagen 2011/12:A204

av **Josefin Brink m.fl. (V)**

Ökat inflytande över arbetstidens förläggning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att se över lagstiftningen i syfte att öka arbetstagarnas inflytande över den egna arbetstidens förläggning.

Bristande arbetstagarinflytande bidrar till ohälsa

Sedan 1990-talets början har arbetsmarknaden och arbetslivet genomgått stora förändringar. Å ena sidan har hierarkiska arbetsorganisationer fått ge plats för verksamheter vars konkurrenskraft är beroende av aktiva och självständiga arbetstagare som tar utökat ansvar. Det kräver motiverade och engagerade arbetstagare. Å andra sidan har ökade lönsamhetskrav i näringslivet och resursbrist i offentlig verksamhet inneburit ett ökat antal arbetsplatser som kännetecknas av slimmade organisationer, högt uppdrivet arbetstempo och höga prestationskrav med små möjligheter för arbetstagarna att påverka sin arbets-situation. Dagens inflytanderegler på arbetsmarknaden speglar delvis gårdagens arbetsliv och arbetsorganisation.

Kraftiga besparingar och rationaliseringar har medfört att stressen och het-sen har ökat på arbetsplatserna. Arbetslivsforskningen visar på samband mel-lan arbetsrelaterad ohälsa och slimmade organisationer med höga prestations-krav och bristen på demokrati i arbetslivet. Bristen på inflytande har blivit en riskfaktor för ökad ohälsa i arbetslivets nya organisationer.

Mot bakgrund av arbetslivets omvandling betonar vi nödvändigheten av en demokratisering av arbetslivet. Det behövs en ny inflytandelagstiftning, som förutom att fylla löntagarnas behov av inflytande över strategiska verksam-hetsbeslut såsom investeringar, bemanning, arbetsorganisation m.m. också

Fel! Okänt namn på

betonar den enskilde arbetstagarens behov av inflytande över sin egen arbets-situation. Det gäller inte minst inflytandet över den egna arbetstiden.

Ökat inflytande över arbetstidens förläggning

Jobba tre timmar, fördriv några håltimmar och jobba sedan fyra och en halv timmar till. Ungefär så ser en arbetsdag ut för alltfler. Uppdelade arbetspass och jobb dygnet runt på scheman som helt styrs av krav på ökad tillgänglighet, att alltid finnas till hands när patienterna, kunderna eller passagerarna ska servas, och hårdare kostnadspress. Inte minst arbetsgivare i servicebranscher har börjat stycka upp arbetsdagarna i flera korta delar, s.k. delade arbetspass eller split shift. En arbetsdag på sju och en halv timmar kan i praktiken bli elva och en halv. Det innebär att fler arbetstagare har allt orimligare arbetstider. De delade arbetspassen breder ut sig men även skiftliknande scheman med nätter, tidiga morgnar och sena kvällar som inte ger tillräcklig tid för återhämtning mellan passen. Det är servicesamhällets baksida för dem som utför servicen.

Enligt tidningen Kommunalarbetaren uppger tre fjärdedelar av de förtroendevalda i Kommunal, som svarat på tidningens enkät, att delade arbetspass förekommer i deras sektion. Där delade arbetspass förekommer anger 70 procent av de förtroendevalda att de ökar i omfattning. Framför allt inom äldre- och handikappomsorg, lantbruk och trafik blir det vanligare med delade arbetspass. Från att delade turer minskade under 1980-talet ökar de nu igen.

Det finns gott om forskningsresultat som visar att kroppen tar stryk, sömnen rubbas, umgänget försvåras och att det är svårare att aktivt delta i det föreningsliv som är nödvändigt för vår demokrati om vi har arbetstider som kräver för mycket av oss. Åtminstone om vi har det under en längre tid.

Arbetstidens längd och förläggning är av stor betydelse för arbetstagarna. Att kunna påverka förläggningen av den egna arbetstiden är avgörande för om vi ska orka med att arbeta på oregelbundna och obekväma arbetstider. Forskning visar att ett ökat inflytande över arbetstiden, såväl dess förläggning som längd, för den enskilde arbetstagaren kan bidra till minskad stress och därmed minskad uppkomst av stressrelaterade sjukdomar. Enskilda arbetstagares ökade inflytande över den egna arbetstiden måste gå att kombinera med effektivitet och flexibilitet i verksamheten. Ökat inflytande för den enskilde arbetstagaren är nödvändigt för att kunna skapa ett utvecklande arbetsliv, ökad hälsa och ett mer jämställt samhälle.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att se över lagstiftningen i syfte att öka arbetstagarnas inflytande över den egna arbetstidens förläggning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 20 september 2011

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Hög Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)